

Principiul și principele Unirii

„Problema orientală”, chestiunea legată de soarta Imperiului Otoman, aflat în criză profundă încă de la sfârșitul secolului al XVII-lea, a reizbucnit în 1853, când, în Războiul Crimeii, Rusia s-a confruntat cu Imperiul Otoman, sprijinit de Franța, Marea Britanie și Sardinia. Conflictul a afectat situația principatelor Moldova și Țara Românească, ocupate în 1853–1854 de ruși și în perioada 1854–1857 de armatele austriece. Previzibila înfrângere a Rusiei a condus la derularea de negocieri diplomatice la Viena și apoi la desfășurarea Congresului de Pace de la Paris. A fost dezbătută pe larg și situația românilor, Franța și aliații fiind favorabili unificării principatelor, pentru a se constitui un stat-tampon între Imperiul Otoman și Rusia; habsburgii și otomanii s-au opus cu vehemență, iar Marea Britanie a avut o poziție oscilantă. Tratatul de Pace de la Paris, semnat la 30 martie 1856, stabilea rămânerea principatelor sub suzeranitate otomană, dar le trecea sub garanția colectivă a celor șapte puteri europene; se mai stabileau menținerea autonomiei principatelor, deplina libertate de navigație pe Dunăre și revenirea la Moldova a trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Ismail, Bolgrad). Pentru ca nu s-a ajuns la o decizie unanimă în privința viitorului românilor, s-a decis trimiterea unei comisii europene care „să cerceteze starea actuală a Principatelor și să propună bazele viitoarei lor organizări”, voința românilor fiind solicitată prin convocarea în fiecare

stat a unei adunări ad-hoc, formată din reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale.

Mișcarea unionistă s-a accentuat după 1856, exilații revenind în Patrie și constituind împreună cu lideri politici locali Comitete ale Unirii care, coordonate de un Comitet Central, urmăreau rezolvarea în sens național a „problemei românești”. Caimacamii Nicolae Vogoride și Alexandru Ghica în Moldova și în Țara Românească au organizat în anul 1857 alegeri pentru divanurile ad-hoc, puterile antiunioniste făcând mari presiuni pentru instaurarea cenzurii și falsificarea alegerilor. Protestul membrilor „partidei naționale” față de fraudele evidente, (printre cele mai celebre reacții se numără protestul pârcălabului de Galați, Alexandru Ioan Cuza) a determinat și reacția reprezentanților statelor favorabile Unirii, astfel că alegerile au fost refăcute, dând câștig de cauză forțelor unioniste. În octombrie 1857 divanurile ad-hoc au ajuns la formularea revendicărilor națiunii române: respectarea autonomiei, unirea într-un singur stat numit România, prinț străin ereditar, ales dintr-o familie domnitoare a Europei, neutralitatea principatelor, „puterea legiuitoare să fie încredințată unei obștești adunări în care să fie reprezentate toate interesele nației”.

Theodor Aman—Proclamarea Unirii

Comisarii europeni au prezentat cererile românilor într-o Conferință organizată la Paris în vara anului 1858. Pe 30 august 1858 s-a ajuns la parafarea unui document, Convenția de la Paris, cu rol de constituție pentru principate, soluție de compromis între interesele puterilor europene și dorințele românești. Se păstra statutul internațional al statelor românești, constituite în „Principatele unite ale Moldovei și Valahiei”, având însă domni, adunări și guverne separate. Instituțiile comune erau o Comisie Centrală, care elabora proiectele legilor comune, și Înalta Curte de Justiție și Casație, ambele cu sediul la Focșani. Principii precum separarea puterilor în stat, desființarea privilegiilor de clasă, egalitatea în fața legilor, libertate individuală etc. contribuiau la instaurarea unui climat politic, social, economic modern. Domnul urma să fie ales pe viață, dintre pământeni, de către Adunarea electivă a fiecărui principat, el trebuind să conducă țara cu ajutorul unui consiliu de miniștri (guvern).

Cum spunea patriotul Vasile Boerescu, „puterile europene ne-au dat garanția lor, certitudinea că noi vom exista în viitor, că nu vom fi prada aceluia care se va ridica spre a ne înghiți; însă restul nu depinde decât de noi. Depinde de noi, dacă vom ști să păstrăm drepturile strămoșilor noștri, de a ști

să ne dăm cele mai bune legi și să întărim ordinea socială și morală, să ne angajăm pe adevărata cale a progresului; în sfârșit, depinde de noi dacă vom ști să înfăptuim Unirea”.

Organizarea alegerilor pentru adunările electivă a dat câștig de cauză forțelor unioniste, deși conservatorii, reuniți în jurul foștilor domnitori își păstrau o mare putere de decizie. La Iași, cum „partida națională” nu avea un candidat acceptat de toți electorii liberali, la începutul lui ianuarie 1859 a fost propusă candidatura lui Al. I. Cuza, patriot cunoscut prin participarea sa la revoluția de la 1848 și pentru strădaniile sale în scopul realizării Unirii. Continuarea este admirabil povestită de revoluționarul maghiar Kossuth Lajos: „În Moldova, la 5/17 ianuarie 1859 adunarea națională compusă din 49 membri a ales în unanimitate pe colonelul Cuza ca domnitor. Adunarea națională din Muntenia s-a întrunit la 3 februarie la București pentru a-și alege domnitorul. A fost o mare tensiune, între partide de o parte și între aripa de stânga și căimăcămie de altă parte, aceasta fiind acuzată că a exercitat o presiune ilegală asupra alegerilor.

Verificarea mandatelor, precum și problema constituirii adunării, care au durat două zile, au prieluit scene furtunoase, care datorită agitației miilor de oameni adunați afară, în jurul sălii de ședință, au amintit scenele revoluției franceze. În ziua a treia, un tânăr deputat de stânga, Boerescu, a făcut propunerea ca adunarea să se transforme într-un comitet secret pentru a asculta expunerea sa. [...] Unirea nu se poate face în jurul unei persoane având fiecare interese personale deosebite, ci în jurul unui principiu, unde făcând abstracție de la chestiuni personale, pot să cadă cu toții de acord. Acest principiu este al unirii, căci simțim cu toții, fără deosebire de partide că numai astfel putem regenera națiunea română. În virtutea acestui principiu, el propune ca ambele principate să aibă același domnitor. Moldova a ales deja, prin urmare să aleagă și în Țara Românească pe acela pe care l-a ales Moldova. Aceasta nu contrazice Convențiunii de la Paris, care ce-e drept ordonă ca cele două adunări naționale să facă alegeri separat, dar nu interzice ca ambele să aleagă aceeași persoană, dimpotrivă dacă se face alegerea în acest mod, va fi posibil a pune în aplicare în mod armonios celelalte dispoziții ale Convenției, care dacă ar fi doi domnitori separați, ar putea da naștere numai la antagonisme. În „faptul împlinit” dacă e bazat pe justețe se ascunde o forță mare. Să se ridice membrii adunării de la nivelul inferior al intereselor de partid la înălțimea gândului alcătuirii patriei, punând puterile în fața faptului împlinit al unirii. Discursul lui Boerescu a făcut o mare impresie. Din piepturile tuturor a izbucnit strigătul însuflețit: „Trăiască principele Alexandru Cuza!”. Acest strigăt a stârnit un ecou puternic între miile de oameni ce se adunaseră în față clădirii. Mitropolitul (președinte al adunării) a căzut în genunchi și cu voce tremurândă de emoție a mulțumit Lui Dumnezeu că a luminat pe deputații națiunii române, l-a rugat pe atotputernicul să facă prodigios între ei spiritul solidarității patriotice, să

se lege cu jurământ că vor menține această solidaritate și că vor sprijini, fără deosebire de partid, pe domnitorul unic. „Jurăm!” au strigat cu toții. Au dresat un proces verbal pe care l-au semnat cu toții. Deputatul Craiovei, Gh. Știrbei și-a exprimat regretul că tatăl său (fostul domnitor, de altfel și el deputat acum) nu poate fi prezent, fiind bolnav, dar a rugat să i se trimită procesul verbal, să-l semneze și el. Gheorghe Bibescu (prințul Brîncoveanu) a declarat că tatăl său (domnitor de la 1842–1849) nefiind deputat, nu poate iscăli procesul verbal, dar îl aprobă din tot sufletul. S-au întors cu toții în sala adunării. Nu mai existau partide, nu mai existau nuanțe. Fără discuție au trecut peste verificări. Nu existau nici chestiuni controversate, căci interesele personale au fost înlăturate prin patriotismul celor prezenți și prin generozitatea lor [...] Cei 64 deputați prezenți au fost invitați să voteze. Mitropolitul într-o mână cu crucea și în cealaltă cu evanghelia a rostit textul jurământului: „Jur că în acordarea votului meu nu sunt condus de nici un interes personal, de nici o inspirație străină și de nici o altă considerație în afară de cea a binelui public”. Deputații depun jurământul și apoi votează. Au votat în mod secret 64 de deputați. La despuierea scrutinului s-a stabilit că Alexandru Cuza are 64 de voturi. Deci, prin vot secret, el a fost ales în unanimitate. Clopoțele au început să sune, văzduhul răsună de ovațiile poporului, entuziasmul era de nedescris. Un astfel de spirit este necesar pentru ca un popor să întemeieze patria sa sau s-o reconstituie, dacă a pierdut-o”.

Se realiza astfel o uniune personală, un prim pas către statul național român. A urmat o perioadă de importante prefaceri moderne, însă și de mari confruntări politice legate de cele mai bune căi de dezvoltare a țării. Această opoziție avea de altfel să și ducă la abdicarea forțată a domnitorului Al. I. Cuza în februarie 1866, după șapte ani de glorioasă domnie.

CONSTANTIN ARDELEANU (n. 1976) este doctor în istorie, profesor de istorie modernă la Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie a Universității „Dunărea de Jos” din Galați și *long-term fellow* la New Europe College, București. Temele sale de cercetare privesc istoria socio-economică a sud-estului Europei, cu interes special pentru regiunea Dunării și a Mării Negre. Preocupat de reprezentarea spațiului românesc în descrieri de călătorie, a tradus și a editat, singur sau în colaborare, relatări ale câtorva autori străini care au vizitat spațiul românesc în secolele XIX–XX.

(text preluat de pe <https://humanitas.ro/autori/constantin-ardeleanu>)